

Statements en Meningen - Dag van de Associate degree 17 maart 2017

Invoering Ad

1. *Het moet mogelijk zijn om twee Ad's voor wettelijk collegegeld te volgen, in plaats van een Bachelor (waarbij dan instellingscollegegeld kan worden gevraagd).*

Het onderwerp heeft betrekking op meer mogelijkheden voor personen die binnen het levenlang leren kiezen voor een horizontale 'doorscholing'. OCW is van mening dat het doel van de overheid bij het gaan doen van de eerste Ad al is bereikt nl. het ervoor zorgen dat het individu aan een opleiding in het hbo begint. Daarmee zou het doel van een Ad, het 'verleiden' van iemand, bij de tweede Ad niet meer van toepassing zijn, en is het de keuze van die persoon zelf. Mogelijk dat het doel na het hebben gedaan van een Ad, bij de overheid nu juist is gericht op het verder gaan doen van een programma voor een Bachelor – hetgeen dan wel weer aansluit bij bijvoorbeeld het doen van een Master na een Bachelor.

Er dient echter, zo wordt gesteld, gekeken worden naar prioriteiten in de verdere uitrol van de Ad als opleiding. Het idee is zonder meer interessant en verdient ook aandacht. Mogelijk dat na de verdere vaststelling van de wet- en regelgeving in het kader van nadere discussies over de bekostiging – denk aan onderwerpen als de diploma-bonus – opnieuw hiernaar kan worden gekeken.

2. *Hogescholen moeten bij de Ad-opleidingen in tegenstelling tot wat er gebeurt met de Bacheloropleidingen, niet inzetten op verbreding van de programma's.*

Ook deze stelling biedt veel ruimte voor discussie, binnen hogescholen en op landelijk niveau. Denk hierbij aan wat er zoal kan worden besproken in landelijke opleidingsoverleggen - met de kanttekening dat deze dan straks ook nodig zijn voor Ad-opleidingen. Die kunnen dan mogelijk zelf een beleid op dit punt met elkaar gaan vaststellen, gelet op de loskoppeling van de Bachelor. Ad-afgestudeerden van smalle opleidingen kunnen dan keuzes maken uit doorstroomtrajecten naar brede Bachelors.

De gedachte is dat de kans moet worden gegrepen om niet meteen vanaf 2018 een structuur te kiezen die lijkt op wat er met Bachelors wordt gedaan. Het doel kan zijn om met de Ad, op basis van de vraag uit de markt, de regionale mogelijkheden en de kansen voor studenten om werk te krijgen op het juiste niveau, naar een maximale flexibiliteit te streven. Het moet bijvoorbeeld mogelijk zijn om op basis van snelle veranderingen binnen de arbeidsmarkt, Ad-programma's aan te passen. Dat kan voor het gehele programma gevolgen hebben, of juist voor afstudeerrichtingen, en dat kan in een zelfstandige Ad mogelijk beter gebeuren dan als er sprake is van een brede Ad met een gemeenschappelijke kern. Maar er zal hierover, zo wordt aangegeven, zeker toch in de komende tijd door de betrokken hogescholen van gedachten moeten worden gewisseld.

Arbeidsmarkt

3. *Omdat de Ad een zelfstandige opleiding wordt, moeten er arbeidsmarktprognoses komen voor afgestudeerde Ad'ers die de keuze hebben uit 'aan het werk gaan' en 'doorgaan voor de bachelorgraad'.*

Er worden door het ROA voorspellingen gedaan voor de werkgelegenheid, met de situatie over 6 jaar aan de horizon. Dat heeft te maken met het feit dat een hbo-bachelor en een wo-master een studie van 4 jaar vragen en de kans op werk een rol kan spelen bij het maken van een keuze voor een bepaalde studie.

Met de Ad ontstaan er dan eigenlijk twee nieuwe situaties:

- Werkgelegenheid over vier jaar (voor de Ad)
- Werkgelegenheid voor Bachelors, twee jaar na het afronden van een Ad.

De vraag is of het ROA dit kan oppakken, mede omdat men daarvoor mede afhankelijk is van andere bronnen zoals het CBS. Dit punt zal, mede met het oog op het aantonen van de doelmatigheid van een Ad, wel aandacht moeten gaan krijgen.

Daarnaast wordt opgemerkt dat er veel kan worden gedaan door de hogeschool zelf, via onderzoek in de regio, het overleg met werkveldorganisaties en het analyseren van regionale statistieken. Dat kan ook door te kijken naar waar Bachelors aan het werk komen, en op welk niveau, en naar de werkgelegenheid voor mbo'ers.

Een aandachtspunt is bij de relevantie voor de arbeidsmarkt het hebben van gegevens van de private instellingen: hoeveel studenten zijn er en hoeveel leveren ze met een volledig diploma af voor het werkveld. Er wordt echter, zo wordt aangegeven, gedacht aan het opnemen van deze gegevens in de openbare systemen, zodat ook de CDHO daarvan gebruik kan maken om een aanvraag voor een nieuwe Ad onder de loop te kunnen nemen.

4. *Hogescholen moeten voor jonge studenten vooral inzetten op duale vormen voor Ad-opleidingen, in een vorm waarbij het werk centraal staat en de scholingscomponent van de studie binnen een flexibele route kan worden gevolgd (met betaling per studiepoint).*

Er wordt al heel lang gesproken over het gebruiken van de Ad voor meer mogelijkheden om werk en studie te combineren, zeker als jonge mbo'ers als doelgroep worden gezien. In dit geval zal er dan wel door het regionale werkveld stevig dienen te worden ingezet op duale werkplekken, met kansen om daaraan een Ad-studie te koppelen.

In internationaal verband wordt een duale aanpak belangrijk gevonden omdat het scenario: eerst een baan en een studie erbij, om allerlei redenen beter kan zijn dan: eerst een studie en dan mogelijk geen baan. Als de optie is om met de Ad verder door te groeien en pas na een aantal jaren te bezien of een Bachelor handig is om te doen, dan is een duale Ad best aantrekkelijk.

Maar een student kan niet worden gedwongen om een duale opleiding te gaan volgen, gelet op de persoonlijke omstandigheden. De Ad moet kansen bieden aan meerdere type studenten, ook in voltijd om stappen te zetten in het hbo.

Kortom, het zal aan de Ad-opleidingen zijn om in het voortraject: voorlichting, studiekeuzecheck, keuzedelen (mbo) en intake-procedures, te bezien wat de beste vormen voor allerlei doelgroepen zijn. De Ad-opleidingen moeten hun 'unique selling points' scherp formuleren en over het voetlicht brengen om de keuze goed te kunnen maken – en ook om werkgevers te verleiden tot het in dienst nemen van Ad'ers resp. het verzorgen van onderdelen van een Ad-programma.

5. *Hoewel dit nu wettelijk niet is verplicht, dienen Ad-opleidingen op basis van criteria voor de accreditatie te beschikken over werkveldcommissies met leden die een duidelijke achterban hebben.*

Het wordt niet ontkend dat het nodig is om het werkveld in de regio op een structurele wijze en met een stevige basis bij de opleiding te betrekken. De Ad is nadrukkelijk arbeidsmarktrelevant en dat zou inhouden dat experts uit het (regionale) werkveld met een duidelijk aantoonbare achtergrond, een plek hebben in zo'n commissie. Voor de Bachelor is een dergelijke commissie wettelijk gezien niet nodig, al gaat de NVAO (de panels) er eigenlijk wel vanuit.

Er gaan stemmen op om een commissie toch voor de Ad in te voeren. Maar er zullen dan duidelijke criteria aan de commissie zelf en de leden dienen te worden gesteld, aangezien niet alle ervaringen met zo'n commissie positief zijn (opkomst, inbreng, feedback en gerichte informatie over nieuwe, in de Ad op te nemen leeruitkomsten).

Ook moet ervoor worden gezorgd dat de commissie een duidelijk afspiegeling is van de sector waarvoor de Ad bedoeld is – en niet dat er alleen maar voor bepaalde aandachtsgebieden mensen zitting nemen in de commissie.

De Ad wordt dus een opleiding, en kan niet meer meedrijven op de bacheloropleiding en de commissie daarvan. Kortom, werk aan de winkel.

RAC's

6. *Hogescholen dienen voor Ad-opleidingen die voortbouwen op mbo-4-opleidingen te streven naar Regionale Associate Colleges.*

Het mbo wil op een bepaalde wijze toch graag betrokken zijn bij de verdere invoering van de Ad, en dat kan plaatsvinden binnen de RAC's. Maar het zal toch aan de hogescholen en de mbo-instellingen zelf moeten worden overgelaten wat de beste aanpak is.

Duidelijk is wel dat in de wet het zgn. format B wel mogelijk is (dus samen verzorgen en bijvoorbeeld het eerste deel op een mbo-locatie), maar dat er wel heel erg weinig gebruik van wordt gemaakt.

Ook moet nog eens goed worden gekeken naar de verdeling van de verantwoordelijkheden van alle partijen, vast te leggen in een samenwerkingsovereenkomst, op maat te maken.

7. *Regionale Associate Colleges dienen een eigen status binnen het hoger onderwijs te krijgen, binnen een hogeschool, waarbij het volgen door de a.s. student van specifieke (arbeidsmarkt-relevante) keuzedelen binnen het mbo een voorwaarde is.*

Er wordt in het samenwerkingsverband Ad7 door nu 9 hogescholen (HZ UAS en de HU zijn aangesloten) onder meer gekeken naar welke voordelen er zijn te behalen als het gaat om de aanvragen bij de CDHO, NVAO en de goedkeuring vervolgens door OCW. Ad-opleidingen moeten dan sneller in de markt kunnen worden gezet, op meerdere plaatsen.

Ook kan de Ad7 zaken aandragen die de invoering, verzorging en actualisering kunnen verbeteren en vergemakkelijken. Er komt nu een overgangperiode voor de Ad, van programma naar opleidingen, Zaken als accreditatie spelen een rol bijv. dat nu de Ad meeloopt met de Bachelor en als de Ad kortgeleden is goedgekeurd en de Bachelor al binnenkort moet worden 'herkeurd', dan zou dat voor de Ad nadelig kunnen zijn, en is het handiger om meteen de periode van 6 jaar te laten gelden. En zo zijn er meer scenario's.

Ook is het nu zo dat er wel een Ad-joint degree mag worden aangeboden, maar dan kunnen de betrokken hogescholen die Ad niet meer zelf ergens anders verzorgen. Dit soort zaken toont aan dat er nog wel doorgesproken moet worden over de overgangperiode, de kansen om de Ad scherp neer te zetten en deze opleidingen een eigen gezicht te geven.

De Ad7 kan hierbij een rol spelen, met mede als 'opdracht' om te bezien wat een RAC is (als overkoepelende soortnaam, want Avans gaat haar RAC aldus noemen: Avans Academie Associate degrees, met als voordeel dat de afkorting vooraan in het telefoonboek komt te staan: AAAAd). Dus wat zijn criteria voor een 'organisatorische eenheid' RAC binnen het hbo, naast een bundeling van de opleidingen en een samenwerking met het mbo.

De stelling voegt hier een criterium aan toe, als het gaat om de status nl. dat er sprake is van zo optimaal mogelijke leerlijnen. Dat lijkt echter te ver te gaan, om niet allerlei doelgroepen te missen voor de Ad. Het is wel een punt van aandacht als het gaat het scheppen van programma's die optimaal bij mbo-4 en het werkveld aansluiten. Zeker als het gaat om keuzedelen die vooral ook op de arbeidsmarkt zijn gericht en niet zozeer op het voorbereiden op het hbo, kan het aantrekkelijk zijn voor bedrijven in de regio om deze studenten een duale vorm van studeren aan te bieden.

Los daarvan moet er nog naar de toelatingsvoorwaarden worden gekeken.

Ontwikkelingen

- 8. Hogescholen moeten hun uiterste best doen om Ad'ers een resterend programma aan te bieden dat in twee jaar naar de Bachelorgraad leidt.*

Er is een duidelijke consensus over het feit dat er toch een vorm van 'teleurstelling' bij a.s. studenten zal gaan ontstaan als na het hebben afgerond van de Ad, nog eens meer dan twee jaar moet worden gestudeerd voor de Bachelor. Anders gezegd, men mag verwachten dat hogescholen hun arbeidsmarkt en de werkvelden alsmede de daarbij behorende opbouw van functies zodanig kennen dat er een soepele leerlijn Ad-Bachelor gaat ontstaan.

Dat zal ook kunnen als gaat blijken dat Ad'ers op een andere wijze binnen een werkveldsector doorgroeien naar niveau 6 dan degenen die een Bachelor in vier jaar doen. Er kunnen dus specifieke tweejarige programma's worden aangeboden voor de Ad'ers, formeel te beschouwen als afstudeerrichting binnen de bacheloropleiding.

Daarnaast zal het voor deeltijders een uitermate interessant optie zijn als er sprake is van een constructie voor het hebben van een bacheloropleiding die puur bestaat uit: Ad (twee jaar) + aanvullend programma voor de Bachelor (twee jaar).

Dit zijn dus voorbeelden van 'outside the box' denken als de Ad een eigen opleiding wordt – en het blijven hangen in de huidige denkkaders en structuren leidt tot het missen van kansen.

Een punt van aandacht is de bekostiging. Een student heeft vier jaar aan bekostiging in de studierugzak. Iemand die langer dan twee jaar over de Ad doet, kan de hogeschool geld kosten binnen de bacheloropleiding. Maar er zullen zeker constructies te bedenken zijn waarmee een CvB wel akkoord kan gaan, denkt men.

Samengevat is het zo dat wordt verondersteld dat er na de verdere invoering van de Ad als opleiding voldoende ruimte bij hogescholen gaat ontstaan om de route Ad-B in vier nominale jaren te kunnen aanbieden – eventueel met een kort schakeltraject dat hierbij wordt ingepast.

Overigens wordt het nu zo – op basis van het wetsvoorstel – dat de Ad-bezitter een zij-instromer wordt bij een bacheloropleiding. Hij of zij moet dan in formele zin voldoen aan de toelatingseisen voor die bacheloropleiding. Mogelijk dat op basis van de WHW het CvB een vrijstelling hiervan kan geven op basis van het hebben van het Ad-diploma, maar er is dus geen regeling voor.

- 9. Er dient in samenspraak met de overheid een krachtig systeem voor 'alumni-tracking' worden opgezet, binnen een beleid voor 'levenlang leren'.*

Het is nog niet doorgedrongen tot de gehele hbo-markt, maar er lopen nu al en straks een heleboel groepen mensen rond, zeker binnen de arbeidsmarkt, die een Ad hebben gedaan en nog een of twee jaren aan bekostiging in de rugtas hebben om een Bachelor te kunnen doen. Maar mogelijk doen ze dit bij een private hogeschool (meer maatwerk, in modules, op zelf te bepalen tijden, via afstandsonderwijs), betaald door het bedrijf. Als deze persoon aldus de Bachelor behaalt, wordt die bekostiging als het ware ongebruikt teruggegeven aan de overheid – dus deze constructie levert geld voor OCW op. Mogelijk dat er leerrechten voor post-bachelor-trajecten in ruil daarvoor komen, maar daarover is nog niets gezegd...

Er is dus een markt voor Ad'ers die direct of indirect een Bachelor willen behalen. Gaan ze dan naar de eigen hogeschool of een andere, zeker als het resterend programma daar wel twee jaar is? Als veel Ad'ers gaan werken, loopt op den duur het aantal studenten bij een hogeschool terug – en dan moet door het binnenhalen van Ad-alumni binnen een 'levenlang leren-aanpak' in deeltijd of dual weer aan een hogere instroom worden gewerkt.

Ook zullen er Ad'ers zijn die een tweede Ad willen gaan doen. Of die na een aantal jaren hun Ad gaan oprispen, in die vorm dat ze de geactualiseerde eenheden van de Ad van dat moment, doen en afronden. Een vorm van persoonlijke certificering – een interessante optie voor RAC's.

Daarnaast kunnen diezelfde alumni worden gebruikt voor het actualiseren van het programma en voor allerlei projecten. Ook kunnen ze aangeven waar werk is, wat kansen zijn voor Ad'ers om door te groeien, waar aanvullende trainingen nodig zijn, enz.

De rol van de overheid is niet dat OCW alles moet gaan regelen, maar er is wel een partij nodig die ervoor zorgt dat het systeem werkt en blijft bestaan. Op landelijk niveau kunnen gegevens worden gebundeld, met allerlei signalen over wat er gaande is in de economie, en de maatschappij. Een dergelijke nationale aanpak komt niet vanzelf tot stand.

Uiteraard kunnen de RAC's met elkaar bepalen wat de beste manier voor alumni-tracking is.

En ook nog...

10. Er dienen specifieke Ad-opleidingen voor havisten te komen, als een meer theoretische variant van de verwante Ad-opleidingen voor mbo'ers.

De vraag is nog steeds in hoeverre de havisten een doelgroep vormen, in het algemeen. Er zijn nu al Ad's waar veel havisten op afkomen, dus dat is niet het probleem. Maar er zijn ook heel veel praktisch ingestelde havisten die zich niet echt thuis voelen bij een Ad die sterk focust op de mbo-instroom.

Als de markt voor Ad's straks voldoende instroom genereert, kan er een meer gedifferentieerd beleid voor de instroom en de doelgroepen worden gebruikt. Dat kan leiden tot Ad's voor havisten die in deze huidige economische situatie (werk, geen vaste banen, onzekerheid, schulden...) toch willen kiezen voor een Ad die ook een duidelijke onderzoekscomponent kent, en meer is gericht op functies en beroepen op niveau 5 waar nu ook Bachelors een eerste baan vinden. Deze Ad'ers kunnen dan doorgroeien naar een hoger niveau.

Echter, eerst maar zorgen dat de Ad een boost krijgt, met meer aandacht – en met meer advertenties voor Ad'ers, zodat a.s. studenten duidelijk wordt dat de Ad een volledig erkende en door de werkgevers geaccepteerd en gekende opleiding is.

11. De Ad-opleidingen voor werkenden dienen uit het systeem te worden gehaald en dienen op basis van een volledig modulaire opzet te worden aangeboden.

Deze discussie sluit naadloos aan bij de flexibilisering van het deeltijdse onderwijs – met een schuin oog ook kijkend naar duaal. Op dit moment kan een puur modulair opgezette Ad alleen maar plaatsvinden in de private sector, ook al zal de NVAO naar de samenhang, de opbouw en de borging van het eindniveau kijken, met een wakend oog.

Mogelijk is er een systeem te bedenken waarbij onder bepaalde voorwaarden een bekostigde Ad modulair kan worden aangeboden – misschien als een vorm van duaal is.

Stapelen is zeker een vorm die moet worden bekeken. In een land als de VS is het behalen van credits al een erkende vorm van opscholing, met als uiteindelijk doel het behalen van de graad Associate.

De stelling past in ieder geval goed bij de 'levenlang leren-gedachte' en de vraag van mensen naar flexibilisering. Echter, ook hier is de mening dat de Ad eerst maar eens goed dient te worden ingevoerd – en dan bekijken wat de mogelijke effecten op het gehele aanbod kan zijn.